СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVIII. Ч. 166. Джерзи Ситі, Н. Дж., субота, 19 липня 1930. VOL. XXXVIII. No. 166. Jersey City, N. J., Saturday, July 19, 1930. THREE CENTS.

БОРОТЬБА ЗА ЗАМКНЕННЯ ДЕБАТИ В СЕНАТІ

ПРИХИЛЬНИКИ ДОГОВОРУ ДУМАЮТЬ ДЕРЖАТИ СЕСІЮ АЖ ДО ЙОГО ПОТВЕРДЖЕННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Прихильники потвердження лондонського договору про обмеження морських зоружень предложили противникам договору свого рода ультимат, у якому домагаються від них згоди на замкнення дебати над договором та відголосовання справи десь у середині слідуючого тижня. В противнім разі грозять держати ввесь сенат на довгій сесії.

Прихильники договору начисляють, що вони мають по своїй стороні 58 сенаторів, і всі вони стоять за приняття договору без поправки або застереження.

Кампанію проти замкнення дебати веде сенатор Джансон з Каліфорнії.

Сенатор Меккелар додав ще одно застереження до договору; після нього договір мав би не обовязувати, якби котра з підписаних під ним держав зломала його.

ДИВНІ КЛОПОТИ СЕНАТОРА НОРИСА.

ВАШИНҐТОН. — Сенатор Норис, котрий свого часу покинув був републиканську партію, щоби піддержати президіяльну кандидатуру демократичного кандидата Ал. Смита, а котрий тепер приходить до вибору при осінних виборах, найшовся в незвичайному клопоті. Після закона стейту Небраска, який самий сенатор Норис помагав ухвалювати, кандидат на всякий уряд має зголосити урядови свою кандидатуру, подаючи своє імя, перше, родинне й середнє, без ніяких додатків. Сповняючи цей припис закона, сенатор Норис подав урядови стейту, що він, Джордж В. Норис, кандидує на уряд сенатора. За якийсь час після того в уряді зголосився як кандидат другий чоловік, теж Джордж В. Норис.

Цей „Джордж В. Норис" є невідомий в політичному життю ґросерник. Сенатор Норис виступив з гострою заявою проти великих підприємств, які він посуджує за зроблення йому цього політичного „трику" з пімсти за його виступи проти великих підприємств, виробляючих електричну силу.

ПРОТЕСТАЦІЙНІ ЗБОРИ В СПРАВІ ТОМИ МУНІЯ.

НЮ ЙОРК. — На Юніон Сквері зібрався в четвер мітінґ протесту проти поступовання уряду в справі Томи Мунія й Ворена Билинґза. Віче було скликане соціялістичною партією та стягнуло всього тисячку людей. Говорило 9 бесідників.

Соціяліст Норман Томас був головним бесідником. Він представляв поведення уряду в справі Мунія як доказ тиранії. Перед американським судом є гірше уходити за радикала ніж за злочинця. Нюйорський стейтовий прокуратор качається в наґінці на комуністів, але що він зробив для розслідження вбийства Ротштайна?

Довкола зборів походжав собі, звертаючи на себе увагу, якийсь чоловік, одітий в ризи священика православної церкви. Коли його питали, хто він такий, він заявив, що є священиком основаного „товариства людських істот".

КООПЕРАЦІЯ ОДИНОКИЙ РАТУНОК ФАРМЕРІВ.

ФАРҐО (Норт Дакота). — На стейтовім ярмарку Норт Дакоти виступав між іншими бесідниками Александер Леґ, голова федеральної фармерської ради. В своїй промові про всякі клопоти американських фармерів говорив він, що одинокою зарадою на них є кооперація та порозуміння між ріжними орґанізаціями.

Головним нещастям фармерів представляв він конкуренцію між фармерами, наслідком котрої вони продукують більше збіжа, ніж можуть на це найти покупців.

Промовляючий на тому самому зборі ґубернатор стейту „дозволив собі ріжнитися від передбесідників".

ВУГОЛЬНА КОНФЕРЕНЦІЯ ДІЙШЛА ДО ТИМЧАСОВОЇ ЗГОДИ ПРО НОВИЙ КОНТРАКТ.

НЮ ЙОРК. — По шести-годинній боротьбі за замкненими дверми конференція представників майнерської юнії та власників копалень твердого вугля, що засідає тут уже третий тиждень, дійшла наконець до тимчасової згоди щодо точок нового майнерського контракту, котрий має ввійти на місце тепер обовязуючого контракту з днем 1. вересня.

Власники копалень признали майнерам змодифіковану систему чек-оф; на будуче, що правда, підприємство не буде потручувати при виплаті робітникам їх юнійної вкладки, але дозволить юнії мати свого представника при касі виплати для збирання вкладок. За те майнерська юнія поступила підприємцям у справі так званого арбітраційного уступу, котра відноситься до установлювання заплати на будуче.

Цей вступний начерк угоди буде предложений так званому „скейл-коміті" майнерської юнії зі стейту Пенсилвенії.

Конференція відбувається далі, бо має ще інші справи до полагодження.

БОРОТЬБА З НОВИМ БАНДИТИЗМОМ У ПРОМИСЛІ.

Нюйорська кравецька юнія веде далі свою боротьбу проти бандитизму в кравецькому промислі, який останнього року витягнув з кишень підприємців два міліони долярів. Юнія подала одного дня імена 20 фірм, які впали жертвою бандитів, котрі за гроші обіцювали підприємцям захорону перед юнією. На другий день юнія подала імена трох інших фірм, що впали жертвою бандитизму. Деякі фірми заперечили вістку, інші мовчать.

НА МОГИЛІ ВІТОВСЬКОГО І ЧУЧМАНА.

Дня 8. червня, в перший день Зелених Свят, відбулася в Берліні, як щорічно, врочиста панахида за поляглих у нашій визвольній боротьбі, уладжена найстаршим берлінським товариством „Українська Громада" й „Союзом українських старшин" на могилі полк. Д. Вітовського й четаря Ю. Чучмана. На панахиду явилась численна берлінська кольонія без огляду на ріжниці поглядів. Панахиду відправив місцевий український священик о. д-р П. Верґун, при співучасти церковного хору, й виголосив високо-патріотичну промову, яка викликала у всіх присутніх глибоке враження.

ПРИГОДА ПІКНІКОВЦІВ З ІМІҐРАЦІЙНИМ УРЯДОМ.

Гарну штуку устроїли американські іміґраційні урядовці пікніковцям з Виндзор, Онтеріо, котрі 1-го липня виправилися на пікнік на американський бік. Іміґраційні урядовці спинили кораблі і 90 мінут перепитували по черзі кожного пікніковця, хто він є і куди їде. Коло 2,500 людей було на кораблях. З них около 60 американські урядовці завернули назад. Між пікніковцями було велике обурення, наслідком якого може зачатися в Канаді бойкот американських резортів.

ЛИСТ СИНА, ЩО ЖИВЕ НА ВЕЛИКІЙ УКРАЇНІ, ДО МАТЕРИ В ГАЛИЧИНІ.

Оце письмо, писане між рядками молоком, привіз до редакції черновецького „Часу" один товариш з Борщівщини. В ньому пише з Великої України син до матері, не подаючи адреси, бо вона вже знає, де він перебуває. Оригінал молочний з ковертою має той товариш у себе.

Пишу Вам, дорогі Мамо, і прошу, постарайтеся там, щоби мені не пропасти, бо передають мене на суд. Описали всю одежу, подушки, скриню, хату і сказали: „Жить тобі до суда, ми тобі дамо Польщу!" — то за те, що я не йду в комуну, а хочу виїхати. Так просіть там властей, чи не можна зажадати срочним порядком, бо тут комісарі так роблять і тільки таким способом. На консуля нема надії; він каже — чекай два місяці, а ні то пропадай, а тут вже таких тисячі погибло. Діти і жінки голі і голодні під голим небом, а мужики в льохах. Саджають на пять, на десять років і розстрілюють тих, хто не йде в колхоз і ходить у церкву і сміються, тай говорять: „Хай ваш бог вас спасає і кормить". — І мені за тосамо все списали і вже продати не можна.

ПРОТЕСТУЮТЬ ПРОТИ ДОПУЩЕННЯ РОСІЙСЬКОГО ДЕРЕВА.

Кількох юнійних провідників запротестувало проти приказу Ловмена, заступника секретаря скарбу, щоби допустити сюди ладунок російського дерева. Юнійні провідники противляться допущенню дерева, присланого большевицьким урядом, на тій основі, що це дерево було різане й узагалі приготоване до висилки за границю вязниками большевицьких засланчих кольоній.

МОЛОДИЙ МАНДРІВНИК УБИВ ФАРМЕРА.

До старого фармера Ю. МекКая в Алонза, Ман., прийшов 4. липня пополудни якийсь молодий мандрівник і попросив їсти. Фармер запропонував йому, щоби висалав для нього трохи бараболь. Молодий мандрівник відповів, що він має досить роботи. З тими словами витягнув зпід ковта обрізаний кріс і не говорячи вже ні слова більше, стрілив до МекКая. Коли цей упав, напасник зажадав у нього грошей і взявши калитку з $11, пішов геть. Пару годин пізчіше найшов МекКая перед його хатою в калюжі крови сусід МекФерсон, що живе дві милі дальше. Він покликав поміч і МекКая відвезено до шпиталю в Портедж ля Прейрі, одначе той по дорозі до шпиталю помер.

ДІСТАВ 3 РОКИ І 10 БАТОҐІВ.

За розбійничий напад на ОК Кафе в Давфіні в ночи 8. червня дістав Михайло Гринчук від судді Бонікесла в Давфіні 3. липня три роки тюрми й 10 батоґів. Трох його товаришів, Йосифа Вирозуба, Мих. Барка і Григ. Захарука, суддя оправдав через брак доказів проти них, окнакож їх арештовано знову, коли вони виходили з суду, на бвинувачення провінціональної поліції, за те, що допускалися грабунку з насильством у Вінніпеґу.

Гринчук увійшов в ночи 8. червня до ОК Кафе в 1 годині рано і наставивши револьвер до властителя, зажадав від нього грошей. Він дістав $29.50. Три години пізніше арештовано його з трома товаришами в Ніпаві. Гринчук вибрав поспішний суд, не домагаючись лави присяглих.

МАЙНЕРИ ЗГАНЬБИЛИ КОМУНІСТІВ.

82 голосами проти 38 зганила 26. червня конвенція Злучених Копальняних Робітників Америки 26. дистрикту, який обіймає Нову Скошію і Ню Бронсвик, комуністів за те, що стараються повалити робітничих послів Гіпса і Вудсворта в Вінніпеґу, „найлучших людей, які коли репрезентували робітників у парляменті". Конвенція відбулася в Труро, Н. С., і на ній були зарепрезентовані 12,000 майнерів.

ІТАЛІЙСЬКА ПОГРАНИЧНА СТОРОЖА СТРІЛЯЄ.

Один американський інжинір що перебуває тепер у Швайцарії, вибрався з жінкою і дітьми на прогульку коло італійської границі. Жінка з одною дитиною переступила не хотячи на італійський бік. Сейчас упали стріли скритих Італійців. На щастя минулися стріли з ціллю. Американцеви вже відхотілось Европи.

ВТІКАЮТЬ ВІД „ПОДРУЖНІХ КАЙДАН" В АНҐЛІЇ.

Статистика виказує, що по світовій війні число подруж значно зменшилося. Тимсамим і число народжень дуже змаліло. Статистики цим явищем дуже зажурилися, бо, мовляв, за якийсь час анґльо-саксонська раса може вигинути. Тому пробують ріжними способами наклонити старих кавалірів до женячки, та ті знову відмовляються від „подружніх кайдан". Новіщими часами уряд постановив приймати до державної служби тільки тих кавалірів, котрі зобовяжуться по якімсь часі увійти в подружні звязки. Але хто знає, чи й цей спосіб що поможе.

ДІРАВИЙ МІШОК.

Ректори польських високих шкіл поставили до міністерства домагання значного збільшення субвенцій на ті школи. Кажуть, що як субвенцій не буде, то богато наукових заведень треба буде замкнути. Заступники універстиетських професорів поставили домагання, щоби їх пенсії зрівнати з професорськими. Міністерство освіти вволило їх волю. Будуть відтепер мати ще кращі пенсії. А треба знати, що платня такого професора доходить, а навіть переходить 1,000 золотих місячно. Всі хочуть підвишки, тільки один селянин не може її домагатися, хіба від господа Бога.

ЗАБАВА СІРНИКАМИ СПРИЧИНИЛА СМЕРТЬ.

Пять-літня дівчинка у Принс Алберт, Саск., померла внаслідок попечення, коли її одіж занялася від сірників, котрими вона бавилася. Родичі нещасної дівчинки тепер дуже жалують, що були на стільки необережні і позволили їй бавитися сірниками.

Необережність вже богато накоїла лиха, а все таки люде позістають необережними й на далі.

УДАР ГРОМУ ВБИВ 30 РОБІТНИКІВ.

Коло Броквил, Онт., вдарив грім підчас бурі 26. червня в судно з динамітом на ріці св. Лаврентія. Експльозія не тільки рознесла судно, але й убила 30 робітників, що на судні були. Судно було пристособлене до верчення дір у кориті ріки, щоби зробити корито глибшим і відповідним для більших кораблів. На судні були 42 робітники; з них виратувалося тільки 12 і то кількох з них дісталися до шпиталів в більше, або менше серіозному стані.

СТОПЯТЬДЕСЯТЬЛІТНЕ ПИВО.

В Анґлії направляли старий замок, бо в його пивниці завалилась одна стіна. При праці найшли робітники 48 фляшок із старим анґлійським пивом. Це пиво має 150 літ і має мати чудовий смак. В цім замку жила і похоронена Катерина Пер, одинока жінка, що пережила Генрика VIII., чоловіка, що мав вісім жінок.

АМЕРИКАНЦІ В КИЄВІ.

До Києва прибула 5 травня група американських професорів, лікарів та журналістів з метою ознайомлення з українською культурою та з економікою України.

ПОЧИНАЮТЬ З ҐАНДІЄМ ПЕРЕГОВОРИ ПРО ЗАМИРЕННЯ

ВІЦЕ-КОРОЛЬ ДОЗВОЛИВ ДВОМ ПОМІРКОВАНИМ ІНДУСЬКИМ ВОЖДАМ ВЕСТИ ПЕРЕГОВОРИ З ҐАНДІЄМ.

СІМЛЯ (Індія). — Два лідери поміркованої парляментарної ґрупи Індусів вибираються з дозволу віце-короля Індії, лорда Ірвіна, до Пуми для переговорів з Ґандієм та двома найближчими його помічниками, увязненими там. Ці лідери, сер Тей Бадаґур та Джайкар, говорять, що вони вибираються до Ґандія по власній ініціятиві, щоби приватно з ним розпочати переговори в справі спинення боротьби з Британією до того часу, поки конференція в Лондоні не вирішить спірних питань.

Обидва ініціятори переговорів заявляють, що вони вважають недоцільним провадження тепер боротьби, коли всі партії в Анґлії витають скликання в жовтні анґлійсько-індуської конференції, не обмежуючи її компетенції. Вони сподіваються на успіх у своїх переговорах з Ґандієм та з його ближчими помічниками.

В політичних колах уважають цей крок надзвичайно важним на шляху заспокоєння Індії. Він знаходить собі співчуття як в анґлійських широких колах, так рівнож і в індуських, які не захоплені крайними ідеями.

ОБРАЗА АНҐЛІЙСЬКОГО ПАРЛЯМЕНТУ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Перший раз за останних 300 років підчас засідання парляменту стався випадок, який потряс всіма членами парляменту так, що вони довго не могли опамататися від враження. Член лівого крила Партії Праці, посол Бікет, схопив на плечі булаву спікера, яка завжди лежить на столі перед спікером підчас засідань парляменту на знак вищого авторитету й влади парляменту, та хотів її винести за двері салі засідань.

Він це зробив на знак протесту проти того, що Мек Довелд не захотів негайно відповідати на запитання посла Броквея в справі подій в Індії. Коли Бікет з булавою кинувся бігти до дверей, то спершу ніхто навіть не зрозумів, що сталося. Лиш адмірал Колін Кепел схопив його вже біля самих дверей і одняв булаву. Ніхто собі не уявляє, що сталосяб, колиб булава зникла з парляменту, бо символічно вона відограє надзвичайно велику ролю в життю анґлійського парляменту.

Подібний випадок образи парляменту був триста років тому, коли Кромвель підчас своєї промови сказав, вказуючи на булаву: „Заберіть геть цю забавку". Бікета виключено з засідань парляменту голосами всіх послів проти 4-рох. Тепер чекає його виключення з Партії Праці.

РЕРІХА НЕ ПУСТИЛИ В ІНДІЮ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Відомий учений і маляр Реріх, славний зі своїх виправ до Тибету та инших маловідомих азійських країн, звернувся до анґлійського правительства за дозволом поїхати в Індію для наукових археольоґічних студій. Реріх бувший російський підданий, вже довший час жиє в Америці, але не є американським грамадянином.

Анґлійське правительство відмовилося видати йому візу на тій підставі, що йому відомі радянські симпатії Реріха. На думку правительства тепер не такий час в Індії, щоби там переводити наукові роботи.

ВІЙСЬКА СТРІЛЯЛИ В ЄГИПТЯН.

АЛЕКСАНДРІЯ (Єгипет). — Недалеко арабської дільниці війська стріляли в натовпи демонстрантів, які демонстрували проти теперішнього правительства Єгипту, котре прийшло на зміну націоналістичного правительства. Стрілами поранено одного демонстранта, після чого демонстрація припинилася.

По вулицях міста ходять патрулі, а в порті стоїть кілька анґлійських воєнних кораблів.

КАЙ ШЕК ОБІЦЮЄ СКОРУ ПЕРЕМОГУ.

ШАНҐГАЙ (Китай). — Ґенералісімус Кай Шек видав публичну заяву, що протягом двацятьох найближчих днів він сподівається повної перемоги над північними повстанцями. Він сподівається скорого захоплення всієї шантунської провінції, яка вже тепер у значній части знаходиться в руках націоналістичної армії.

ПРОТИ АМЕРИКАНСЬКОЇ КОНКУРЕНЦІЇ.

БІЛҐОРОД (Юґославія). — Польський посол передав міністрови справ закордонних предложення польського правительства скликати економічну нараду з представників Естонії, Болгарії, Фінляндії, Литви, Румунії Угорщини Чехословакії, Юґославії та Польщі. Нарада ця мусить занятися питанням уреґулювання продуктів хліборобства цих країн.

В польському предложенню вказується на те, що конкуренція між цими державами приводить до тяжких економічних наслідків у їх хліборобстві та полекшує конкуренцію з ними Америки й Канади на збіжевому ринку.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30. 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

За оголошення редакція не відповідає.

Телефон „Свободи", Montgomery 498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

КОМАНДАНТИ КОМЕДІЯНТАМИ

В американськім конґресі йде тепер незвичайно завзята й цікава боротьба за потвердження міжнародного доґовору великих морських держав про деякі обмеження морського зоруження.

Цікава ся дебата тим, що на ній що хвилі виринає якийсь новий „оборонець краю" з новим закидом зради Америки, якої будьто би мав допуститися президент Ґувер або хтось з його уряду. Хоча зрада скоро показується пустою банькою, яка могла здурити тих, що милом бавляться, мимо сього в найближчу годину виступає вже другий „оборонець народа" з новим викриттєм зради.

І кождий просто край, що брав участь у конференції в Лондоні, домагається свого місця в поконференційній комедії. Як в Америці якийсь сенатор виступить з відкриттєм зради Америки, зараз якийсь посол або адмірал в Анґлії виступає з відкриттєм, що анґлійський уряд зрадив у договорі Анґлію, а в Японії знову виступить адмірал із закидом, що японський уряд зрадив в договорі Японію. Один з японських ґенералів узяв сі закиди так щиро до серця, що для протесту проти зради Японії зробив собі гаракірі, себто поповнив самогубство через розпоренне черева.

Так кричать адмірали по ріжних краях і видай не добачують, що кождий окрик зради противиться двом другим. Бож не можливо, щоби той самий договір був рівночасно вислідом заговору і проти Америки, і проти Анґлії, і проти Японії. Вся ся кумедна позиція побиває сама себе. Вона є тільки яскравою ілюстрацією того упередження одного народа чи краю до другого, який ще нуртує в нинішньому, нібито цивілізованому світі, та ілюстрацією перешкод, з якими всяка міжнародна орґанізація мусить боротися.

Що договір про обмеження зоружень не ідеальний, далекий від досконалости, се признає в своїм письмі до сенату навіть самий президент Гувер. Певна річ, при такім упередженню одної держави до другої виробити досконалий плян розоруження годі. Досконалий він не є і тому його легко побивати. І побивають його якраз ті, що самі своїм упередженнєм чи навіть ненавистю до других народів не допускають зробити кращий плян розоруження. Практично каже президент Гувер: маємо до вибору не між досконалим пляном і недосконалим, але між недосконалим і ніяким. Вибирайте!

Богато є людей, що не можуть зрозуміти простої, хоч великої засади життя, висказаної сими словами.

Д-р Остап Грицай.

ВІДКЛИК УКРАЇНСЬКОГО СТУДЕНТСТВА

ДО КУЛЬТУРНОГО СВІТА У СПРАВІ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ТЕРОРУ НА РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Як зприводу пропамятних листопадових подій у Львові в р. 1928 пражський Центральний Союз Українського Студентства **(ЦЕСУС)** подбав зі своеі сторони про **протестаційний меморіял** відносно тодішніх ляцьких звірств, звернених проти українського населення, так під теперішню вхилю українське студентство, згуртоване у згаданім Союзі, відгукнулося до культурного світа з відповідним протестом проти нинішнього червоного терору на Радянській Україні.

Як протест Союз видав брошуру великої вісімки, 20 сторін друку, зладжену в трох світових мовах, французькій анґлійській та німецькій, друковану на гарному папері та прикрашену портретом С. Єфремова. Вона має заголовок: La terreur rouge et l'Ukraine Sovietique. Appel des etudients ukrainiens au monde civilise. — Geneve—Prague 1930.

Протест починається від зясування історичних умовин, в наслідок яких безталанній Україні судилось попасти в залежність від хижої Москви. Це в першу чергу переяславський договір, заключений Хмельницьким з Москвою в р. 1654 як оборонний союз проти другого історичного ворога України, Польщі, яка зі своеї сторони зазіхала пожадливо на богатства українських земель. Той договір і дає Москві змогу вмішуватися спершу обережно і потайки, а далі явно і насильно у справи молодої української держави. З імператорськими замислами Москви заволодіти Чорним морем, небезпека з її сторони для України більшає щораз грізніше, бо саме українські землі стоять на переґоні здійснення цих завойовницьких замислів царів. Але в епоху до царя Петра І. була в Москви важніша справа, а саме заволодіння Балтійським морем, яка домагалась оконечного вирішення, поки можна було Москві звернутись до ладнання імперіялістичних плянів на півдні. Та після того, як північна проблема була вирішена в користь Москви, справа заволодіння півднем, значить українська проблема, стає для московської політики актуальною. І враз з тим провідникам України треба тепер або віддати її на поталу московському імперіялізмові, або зважитися на отверту боротьбу з ним. Гетьман України Мазепа вибирає це останнє, двигнувшись проти Петра І., як союзник шведського короля Карла XII., але катастрофальна невдача Шведів у бою під Полтавою (1709) нівечить усі визвольні пляни Мазепи й. уможливлює Москві постепенне здійснення цілей своеї аґресивної політики на Україні. Тепер Москва починає розвязувати українську проблему пляново в такий спосіб, що кладе свою важку руку на Україну і на все, що українське. Пляново орґанізоване вирабовування і виселення України та ліквідування останніх вольностей української держави — ось і засоби московської політики тут, після полтавського розгрому. Істнування культурних інституцій припинено, українських духових працьовників заслано в північну Росію, словом — Москва намагалася за всяку ціну перемінити Україну в російську провінцію. Та щоб здушити політичну самостійність України зовсім, до того треба було Москві ще майже цілого XVIII. ст., в якім між іншим усунено в р. 1764 оконечно гетьманат, розвязано дотеперішню українську армію як самостійну національну формацію та введено на Україні, в р. 1792 (за Катерини ІІ.), невідоме тут досі кріпацтво.

Заясувавши так безоглядність московської деспотії проти України в добі тих Первих і Вторих, що розпинали й доконували наш прекрасний край, меморіял переходить до історії наших визвольних змагань в XIX. в., зазначує відродження української мови, літератури й національної свідомости широких мас народу під впливом творчої діяльности таких людей, як Іван Котляревський, а після нього Тарас Шевченко, а з тим і нову навалу московської деспотії, якій страшно за активність українства на шляхові до поступу й волі. Шевченко опиняється на засланню в салдатах, 1876 р. являється пропамятний указ з цілковитою забороною української мови тому, що „такої мови просто нема і не може бути", а хоч в р. 1911 самаж російська Академія Наук в Петербурзі проголошує повну самостійність української мови і її незалежність від московської, то й це не має ніякого додатнього впливу на переслідування українства зі сторони царського уряду. Його відрухи здушувано ще тим безоглядніше, хоч усі ті гонення української визвольної думки мали хіба тільки той наслідок, що розпалювали в душі українського народу пожаром тугу за визволення зпід зненавидженого московського ярма. Тимто — каже наш меморіял — коли російська революція мала там здебільшого характер соціяльний, то на Україні привитали її як провісницю національної свободи та політичної самостійности. Так приходить в р. 1917 до утворення української влади — Центральної Ради враз з ґенеральними секретаріятами. Вона проклямує дня 22. І. 1919 р. незалежність України і злуку всіх українських земель, що приналежали досі до колишньої Росії та Австро-Мадярщини, в одну незалежну українську державу. Провізорична московська влада була проти цього факту безрадна. Але коли в Росії прийшли до влади большевики, вони були перші, що вдерлися з узброеними бандами на Україну, хоч на словах обстоювали вони право самовизначення народів аж до свободи повного відокремлення від Росії. Тоді молода українська армія змагалася в найкрівавіших боях з московською большевицькою інвазією на Україні. Але міжтим другий смертельний ворог України, Лях, наступив на західні землі, завдаючи їй їх окупацією важкий удар ззаду, наслідком чого український нарід, знеможений важко вже у світовій війні, яка саме на його просторах шаліла з усею грозою воєнних страхіть, мусів здатися в тій нерівній боротьбі, тимбільше, що був скрізь окружений ворогами, а до того позбавлений всякої допомоги зі сторони мiродатних політичних чинників Европи. В р. 1920 українська армія, уступаючи перед перемагаючими силами большевиків, мусіла покинути територію України, а з нею виеміґрувала і національна влада, інтеліґенція та студентство, щоб опісля за кордоном продовжувати національну роботу. Завдяки невсипущій праці цієї української еміґрації засновано за кордоном ряд вищих шкіл, научних інститутів, бібліотек і музеїв, що не могло лишитися без сильнішого відгуку в національно смідомих колах на Радянській Україні. Тому то тепер комуністична влада вважала вказаним ухопитися терористичних засобів в боротьбі з новою українською небезпекою. В маю 1926 р. паде жертвою з рук комуністичного вбийника колишній голова національно-української влади, Симон Петлюра. Нечуваний в культурнім світі терор панує в усіх областях України, захоплених большевиками. Пребогата своїми природніми скарбами країна є предметом безоглядного визиску зі сторони большевицьких грабіжників. Правда, про дійсне положення тут фальшується при допомозі того, що большевики утворили в Харкові т. зв. українську владу, яка в дійсности є тільки філією большевицької влади в Москві. Культурний розвиток українського населення утруднений між іншим одним указом, який встановлює, що доступ до школи мають в першу чергу діти комуністів. Коли ж зважити, що кадри комуністів на Україні рекрутуються головно з Москалів і Жидів, то порозуміємо, якими пошкодованими являються з цього погляду Українці. Великі церковні добра України захопили большевики в свої руки, а їх дорогоцінні скарби перевезли в Москву. Чисто українські церкви й собори, нпр. Печерську Лавру, позамикано й перемінено в комуністичні клюбові льокалі. Національно свідомих українських священиків і духовників розстрілювано масово без ніякої судової процедури. А як ограбовують большевики українські музеї з їх скарбів, цього доказом самогубство директора музею в Києві. — Щож до большевицької політики відносно українських селян, то мета її — цілковите винищення українського селянства як соціяльної кляси. Переводиться повне вивласнення селян щодо землі, будинків тай іншого майна, щоб таким чином спролетаризувати хлібороба зовсім і тим лекше можна його заслати в Сибір або в нівнічну Росію. Тому і зрозумілий є розпучливий відпір українського селянства проти колективізації господарств, відпір, жертвою якого впало досі більш ніж 2000 українських селян, вимордуваних большевиками протягом дотеперішніх експериментів з колективізацією. Взагаліж засоби боротьби, якими большевики послугуються проти українства та Українців, є просто повторенням того всього, що бачимо з цього погляду за часів царського режіму. Большевицька Росія боїться України таксамо, як боялася її і Росія царів. Заллятого ж і густа сіть большевицької шпіонажі по всій країні, безконечні ревізії, арешти і розстріли та тероризування населення при допозі хитро орґанізованих, монструальних політичних процесів. Арештованих піддається фізичним і моральним мукам і в такім стані вимушується від них зізнання, потрібні большевикам для їх пропаґанди. Причім Д. П. У. орґанізує згори уложені вуличні маніфестації в користь комуністичної влади, очевидно з відповідними резолюціями, розголошуючи їх опісля як зразець мнимої думки українського населення.

Розмалювавши так строго реальними рисами страшну дійсність українського життя під владою червоних катів, наш меморіял характеризує далі харківський процес як акт жорстокого терору проти визначних українських діячів та відкликується іменем українського студентства на еміґрації та західно-українських землях до всього цивілізованого світа з домаганням допомоги для важко загроженої української нації і культури.

Так це вже другий мужний протест, що його ідейне українське студентство проголошує до всього культурного світа в обороні рідного народу, гнобленого нині чужинецькими наїздниками по цей і по той бік Збруча. **І я думаю, що українське громадянство всіх середовищ повинно цікавитися тією визвольною працею нашого студентства і допомогти йому при тім матеріяльно.** Адже видання таких протестів на чужих мовах сьогодні річ коштовна, а матеріяльні засоби в студентів хіба не великі. Тут ЦЕСУС-ові мусить рішучо допомогти громадянство. По моїм інформаціям **решта довгу** в друкарні за видання першого (листопадового) протесту досягає **суми кругло 10.000 кр.**, яку сплатити вже останній час. А кошти видання протесту проти большевицького терору виносили **понад 3000 кр.**, підчас коли на покриття тих коштів зміг ЦЕСУС зібрати досі заледве **1000 кр.**, бо приходи **(з оподаткування студентів-товаришів)** очевидно мінімальні. **Так спішімо з допомогою проводові нашого студентства у Празі! Причинімся щедрими жертвами до того, щоб уможливити й улекшити йому нашу визвольну пропаґанду на міжнародній арені!**

В. Свербивус.

ПЕРШІ УКРАЇНЦІ В АМЕРИЦІ.

(Оповідання).

(1)

Котлярук жахнувся, коли почув таке. І сам не хотів сидіти на мокрім та родину кидати на поталу пропасниці, і потерпав, що на його голову посиплються проклони товаришів недолі, котрих він зворохобив їхати до Америки, ще й нарадив їм купно землі на сліпо. Погадавши, що воно може так зле не буде, Климчакови і Морозови переповів лиш частину того, що Німець сказав йому: що треба пароходом плисти до Мемфісу, відтам возами на захід. Вони вдоволені, що куплені ними ґрунта таки є, не хотіли довше сидіти в шинку, але вертати над ріку, щоби захопити перший пароход і їхати далі. Котлярук подякував Німцеви за пояснення, заплатив за закуску і всі три вернули до товариства. Ще тоїж днини сиділи на пароході, що йшов на Мемфіс. На пароході ріжні були народи. Були й Німці, бо з Німеччини вже від довшого часу йшла сильна еміґрація до Америки. З одягів і з поведення пасажирів зараз мож було доміркуватися, котрі що лиш приїхали з Европи, котрі вже давні іміґранти. Котлярук крутився між пасажирами і коли зміркував, що той або сей, давний іміґрант, приступав до него і питав, чи знає ці сторони. Балакаючи з ними допевнився, що шинкар в Ню Орлеані не переборщував. Котлярук попав на двох Німців, що свої фарми мали під Мемфісом і висідали, не доїздячи до Мемфісу. Коли почули, що товариші Котлярука тащать з собою пару тяжких скринь з всякою посудиною і знарядом, радили висісти там, де вони висідають. Через ті скрині, через діти і жінки, що не можуть іти пішки, треба буде взяти два-три вози, тягнені волами. В Мемфісі вони дуже дорогі, на фармах будуть богато дешевші. На тих фармах мож буде також купити дешево пару коний. Як не для всіх мущин, то бодай для кількох. Одні їхали би верхом, сильніщі йшли би пішки.

Наші еміґранти повисідали там, де висідали ті німецькі фармери і пішли ночувати до гостинниці якогось Ірляндця. Ірляндець, котрому оба німецькі фармери сказали, куди товариство мандрує і що йому треба, пристарав два вози з волами і погоничами. Також сторгував шість коний. Люди рушили в дорогу, щасливі, що се вже послідний етап.

Віхали в ліс. Такого ліса, таких дерев ще ніхто з них не бачив. Дерева такі грубі, що три хлопи ледви чи обіймилиби їх. Високі такі, що розгалужувалися може щойно на якім двацятім лікті. Вершки такі густі і так спліталися з собою, що сонце цілком не прозирало. Небо було видко тільки над дорогою, дуже широко вирубаною. Переселенці поцмокували, позираючи на ті дерева. Одно таке дерево зрубане покрие зломами пів морга. А які дошки будуть з него!

Другої днини вже менше одушевлялися деревами, бо дорога ставала щораз прикріща. Пора дощів, себто зима ще не минула, терен був низький. Лиш десь недесь терен був сухий. Зрештою ліс неначе виростав з води. Подекуди й дорога була заллята водою, так, що воли ледви тягли віз по болоті. Бачучи, як нераз цілими милями по обох сторонах дороги тягнеться вода або болото, переселенці посоловіли. Питали погоничів, чи й до кінця так буде, але ті лиш розклали руками, показуючи, що питання не розуміють. До розпуки доводили москіти. Духота в лісі не позволяла закутати лиця хустиною. Так їхали дванацять днів, ночуючи на сухіщих місцях під деревами. Тоді бодай москіти не так дошкулювали, бо розкладали вогні, дим розганяв їх. Так їхали дванацять днів. Дванацятої днини в полудне виїхали на пару морґовий, сухий горбок і на його середині побачили хатчину, збудовану, як всі инші, що досі по дорозі бачили, з кругляків. Погоничі задержали вози коло хати і показали рукою на ліс за сухим горбком. Щось говорили, але переселенці не розуміли їх. З хати вийшов старший чоловік. Погоничі сказали йому, кого сюди привезли і чого. Просили його, щоби переглянув контракти іміґрантів і сказав їм, де їх парцелі. Американець сказав їм, щоби йому показали контракти, але вони не розуміли його. Вгадували, що десь тут недалеко їх ґрунта. Посоловіли ще більше. Як тут, при сій хаті ті багна не кінчаться, то гроші, які видали на купно ґрунтів і на дорогу, пропали. По дорозі сюди вони бачили неодну фарму, бачили людий. Хто не лежав хорий і не трусився, той ледви волік ногами, блідий з запавшим лицем. Обскочили Американця і обсипали його питаннями. Він не розумів їх, вони його. Нараз Американець підвівшися на спятках і глянувши понад голови цілого товариства, замахав руками на знак, щоби перестали всі нараз кричати і показав рукою в ліс. З ліса надіздив верхом двацять три-пять-літний парубок. Підіхавши до хати, спитав старого, що то за люди обсіли його.

— Що за люди, не скажу, бо не розумію їх. Вони мабуть твої земляки. Ти Німець, заблакай до них.

Їздець чув, як балакають, отже вже знав, що то не Німці. Всежтаки зробив пробу і спитав по німецьки:

— Є між вами який Німець?

— Гір! — крикнув Котлярук і висунувся з гуртка.

Німець, Рудольф Дорман, скочив з коня, сів на колоді коло хати, покликав до себе Котлярука і промовив:

— Ви мабуть переселенці. Відки приїхали і куди Бог провадить?

— Ми з Галичини, що під австрійським цісарем. Провадить нас не Бог, але жид... мабуть в багно.

Котлярук добув зза пазухи свій контракт і дав Дорманови. Сей лиш глянув на нумер секції, похитав головою і сказав:

— Справді в багно. Я знаю, де та секція, бо полював там. Земля дуже добра, але не для вас. Там будуть три або чотири горбки, такі сухі як тут, зрештою вісім місяців у році ґрунт під водою. І там будуть несогірші жнива, але пропасниця всіх вас зруйнує.

Чуючи таке, Котлярук аж вприв. Хвилю сидів туманіючи і шепнув.

— Вони вбють мене!

— Хто вбе? За що?

— Мої товариші вбють мене, бо то я порадив їм шукати щастя в Америці і я наслав їм того аґента, що так обманув нас.

— Кілько ви купили і по чому?

— Я купив пятьдесять моргів за сто долярів. Два инші також купили по пятьдесять. Два найбільші богачі між нами купили по сто моргів. Щасте, що боялися ризикувати і не купили більше. Між нами є ще дві родини, котрі не купили нічого, бо не мають гроший, і одна, котра не хотіла купувати на сліпо.

— Ви зробили велику дурницю, що ґрунт взагалі купили. Купили так дорого, ще й такий, як ось тут. В Америці ще дуже богато доброї землі, яку можна мати даром, бо платячи за неї аж тоді, коли вже загосподаруєшся і прикладаєш потрійну або почвірну ціну купна. Ще не вся Америка перемірена і не вся земля зареєстрована в уряді. На такій земли може осісти хто хоче. Хто на такій земли осів і обробив її, має право першенства тоді, коли держава перемірить і зачне продавати.

— Але кілько то держава за такий оброблений і забудований ґрунт заправить?

(Дальше буде).

Син перепав при іспиті, хоче родичів повідомити, та не спричинити їм жалю, тому телеграфує:

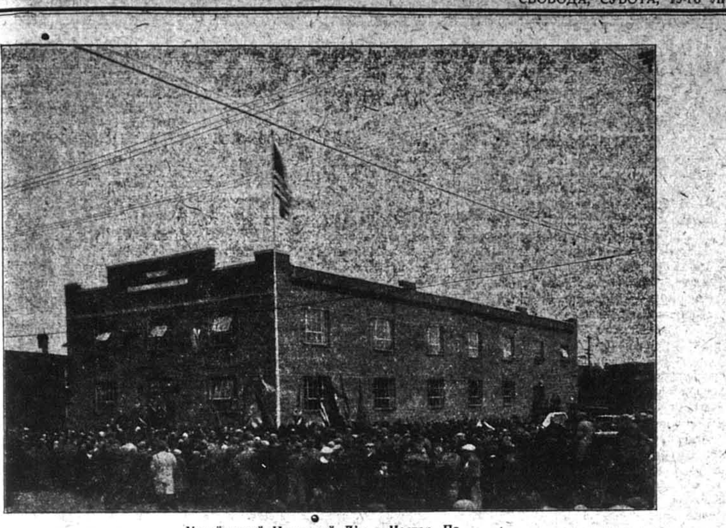
„Іспит відбувся знаменито. Професори одушевлені, бажають, щоби я ще повторив по вакаціях".

— Обвинувачений, що ви собі подумали, як ви ограблювали хату?

— Пане судде, в шуфляді була обезпеченева книжечка проти вогню та крадежі. Чи то не щастя? Окрадений мав щастя в нещасті.

— Пані їхали із недозволеною скорістю — каже полісмен задержуючи авто, яким кермувала молода жінка. — Прошу подати свою адресу!

— Прошу писати пост рестант під „Білий боз" — відповідає почервоніла автомобілістка.



Український Народний Дім в Честер, Па.

З українського життя в Америці.

ЧЕСТЕР, ПА.

Український Народний Дім.

Збудований 1929 р. місцевими Українцями, які не погоджувались із Богачевщиною. Будову форсували три відділи У. Н. Союза, Жіноче товариство, відділ Союза Українок, 11-та Сотня Дем. Січи, Клюб Горожан, Спортовий Клюб молоді та всі щирі Українці міста Честер. Статут для Українського Народного Дому опрацював д-р Волод. Клодницький, переклад на американську мову для чартеру зладила п-ні К. Клодницька, архитект WALLACE зробив плян. Честерці не брали контрактора. Контрактором була сама громада. Будівельний комітет із 25 членів журився всім. Менаджерами будови були П. Кучапський і д-р Волод. Клодницький.

Богато цеголок до будови цеї величавої будівлі доложили гром.: **Михальцевич,** Мисишин, Брингілевич, **Т. Сорока,** В. Перчак, Гр. Перчак, **В. Білоруський** бувший учитель, **Ілько Сорока, Петрик,** Гачак, **М. Пастушок, Весоловський М.,** Весоловський Й., **Федорович М., Т. Урбан,** Білішнянський, **Бобяк, Стецула В.,** В. Волянський, С. Бартіш, **Яґла,** Проць, Бревус, **Збитко,** Івахів, **Тащик, Кевицький, Броницький, І. Лехкуш, Мелько, Кручай,** Тимань, Андріїв, Ф. Пастернак, А. Лебіщак, В. Василюк, Василик П., Гливяк П., Коваль Н., Мамчин, Мельничук М., Луґак, Гарасим, Матис, **Тимань І.,** Мамчин, Шпір, Дзеньо, Зварич, Гачак, Пецюк, Іщук, Волошанський, Огар П., Закрачемний П., Лужецький Н., **Мороз О.,** Пастернак П., Куріца, Пицюх С., Коваль Н., Друлик Й., Мисак, Пацановський, Мельник М., Стеців Г., Яворський Йос., Проць Ст., Браців Ст., Друлик Й., Верещак Ст., Букайло, Заремба Ю., Коваль Ст., Лебіщак Гр., Макух Йосиф, Мищурак, **Костяк І.,** Пинькович, **Рубаш,** Нечипор, Федорів, Луцик, Баран, Чавага, **П. Саідло,** Мельник П., Коваль В., Козак М., **Хомин, Комар,** Венґжин, Звіжанський, Дмитрик, Дмитриків, Ів. Федина, Жук, Каспер, **Дольський В., Тершавський, Олійник,** Фідик, Благідка, Касіян Пінчак, Вовк, і богато інших. Честерцям рівнож належиться кредит за те, що самі виконали безплатно на кілька тисяч долярів чорної роботи.

До будови причинилися всі Честерці, які давали і позичали гроші на будову; ті, які доводили до згоди й додавали заохоти до праці; учитель Рідної Школи д-р В. Клодницький, котрий опрацював статут і через 3 місяці вакацій, за які громада йому нічого не платила, посвячувався догляданню будови.

Незабаром появиться друком книжечка, яка міститиме історію Укр. Нар. Дому, списи жертводавців і працівників.

Дім має 120x50 стіп, мурований, із залізною структурою. Коштував около $40,000, з чого $20,000 вже заплачено, а $20,000 на довзі. В домі є прекрасна ґаля на представлення, концерти і т. п. Сценерію виконує артист Василенко. В домі є прекрасне поміщення на школу, братства й товариства.

Предсідателем на 1930 р. є Т. Сорока, касієром М. Федорович, секретарами Михальцевич і К. Бобяк, господарем В. Стецула, грошевим менаджером дому Мелько і адміністрюючим менаджером Гр. Мисишин.

В Честер народня праця процвітає. Честерці дбають і про рідний край. Наш Народний Дім вже має $50.00 на Дім Укр. Інвалідів, зібраних підчас отворення дому. Дозбиравши ще $50.00, У. Н. Дім в Честер вишле $100.00 жертву на будову Дому Укр. Інвалідів у Львові.

Честерець.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Українка покінчила шикаґовський учительський семинар.

Дня 27. червня сього року покінчила "The Chicago Normal College for Teachers" перша Українка. Є нею панна Марія Шемердяк, дочка гр. Шемердяків, відомих Українців.

Вона думає вчити який час у початковій школі, а відтак вчитися далі в Шикаґовськім університеті, щоби спеціялізуватися в мовах.

Шикаґовець.

ВИЛКС БЕРИ, ПА.

З діяльности Української Національної „Ліґи" лузернського повіту.

Коли „У. Н. Ліґа" в повіті Лузерн оголошувала в Свободі „Український День", то в той самий час деякі наші священики лузернського повіту били до вівтаря головами й з розпалу вигукували до своїх вірних: „Любі христіяни! Не йдіть на те прокляте збіговище, яке скликують урядники з „Ліґи", бо будете Богом проклятi й ми вам розгрішення не дамо!" А до наших українських маленьких шкільних дітей говорили: „Діти наші любі, цвіте католицької релігії, скажіть своїм татам і мамам, щоби не йшли на той гайдамацький день, бо то буде найбільша образа Бога й вони ніколи не будуть мати в Бога ласки, а підуть до пекла на саме дно, де будуть кипіти в горячій смолі разом з чортами!"

І що з того вийшло, шановні читачі? Кого нарід український послухав? Чи тих крикунів, які кричали з казальниці аж їм слина з уст скакала, чи тих людей з „Ліґи", які спокійно, але тяжко працювали для добра народного, а тимсамим для „Українського Дня", на який на превелике здивованне прийшло, як подає американська преса, понад 6,000 людей.

Погода догодила, видно з ласки пекла, пречудово й український нарід бавився розумно й тверезо до пізної ночи. Коли коло шестої години у вечер зійшлося багато людей до лрегарного павільону, голова „Ліґи" перед концертовою програмою сказав приблизно таке: „Український народе! В імени Української Національної Ліґи лузернського повіту складаю всім присутним як найщиріру подяку й сердечне братерське спасибіг за ваш труд і добру волю, що ви вміли оцінити добре діло, й хоч раз прийшли до голови по розум і не послухали тих, котрі вас страшили пеклом і кипячою смолою. Ви тепер заманіфестували своє істнування й українську солідарність та дали добрий примір для инших, прийшовши на це перше свято, „Український День". Добре й розумно зробили, що не послухали тих, котрі кажуть: „Не дивіться на нас, що ми робимо, але слухайте, що ми наказуємо вам робити".

Бесідник Михайло Грещук згадав за наших менаджерів і редакторів від „Народної Волі", які від заснования Ліґи відказуються поміщувати дописи наші. Спімнув також за вилкеберську шістку, котра під впливом скрентонської „диктатури" протиділала заходам Ліґи щодо „Українського Дня". Отже згадані Скрентонці та шістка з Вилкс Бері разом з католицькими попами пішли війною на Ліґу. Та урядники Ліґи це все знали, але нічого не казали, лише подумали: „Просвіти їм, Господи, бо вони не знають що чинять".

По промовах о. Павло Грушицький з Нантикок відспівав зі своїм хором „My Country" і кілька українських пісень, а на закінчення „Ще не вмерла Україна". Було богато дівчат і хлопців в українських народних строях, а кілька дівчат виграли першу й другу нагороду за своє убрання. Дві українські дружини грали „бейзбол", були пливацькі перегони й богато инших цікавих забав.

Треба вважати, що Український День вдався. Люди були майже з цілої Пенсилванії й масово заманіфестували справді перший раз в історії українського робітництва лузернського повіту своє істнування й солідарність.

Присутний.

ВІДОЗВА

ДО ОДНОСЕЛЬЧАН СЕЛА ЛУКИ, ПОВ. САМБІР.

Дорогі браття і сестри!

Я, Андрій Заруба, отримав лист від нашого краяна Йосифа Курмана, котрий в імени всіх членів звертається до нас еміґрантів з покликом жертвувати на будову Народного Дому в нашім селі. В тім домі малаб міститися читальня Просвіти, кооператива і громадська канцелярія. Наші брати вже розпочали будову, але фондів у них нема, щоби вони своїми власними силами змогли її закінчити. Отож вони звертаються з просьбою до нас, жиючих тут на еміґрації, о негайну поміч.

Браття й сестри! Я ще не так давно тут, бо 11 листопада 1927 року я приїхав до Злучених Держав. Тому можу сам особисто підтвердити то, що наша громада дійсно не всилі стягнутися на таку ціль, бо черз війну все було страшенно понищене. А польська господарка та великі податки остаточно нищать добробут нашого селянства.

Браття й сестри! Не пожалійте своєї жертви, а що ви тут зложите, то те золотими буквами буде записане між всіми жертводавцями. Хай загорить ваше серце любовю до вашого рідного села. Орґанізуйтеся по всіх місцевостях в товариства й жертвуйте щиро на таке красне діло. Жертви можна слати впрост да краю на адресу: Йосифа Копко с. Н., в Луці, або до Честер, Па., на адресу: Андрій Заруба, 2932 West 6th Street, Chester, Pa.

Тимчасовий комітет для будови дому в краю складається з таких осіб: Андрій Заруба, Йосиф Курман, Йосиф Весоловський, Михайло Весоловський.

— Чуєш, тут у ґазеті сказано, що лікарі відкрили якусь нову недугу.

— Пст! Тихо, а то ще готова почути моя жінка. Геть забери собі тую ґазету!

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ДАЙМО ВІДПОВІДЬ ЛЯХАМ.

Ми, американські Українці, вже від довшого часу читаємо в часописах про те, що Поляки виробляють над нашим народом на наших рідних землях. Кров буриться, коли читаєш перебіг судового процесу над членами УВО, бо польський окупаційний суд судить українських героїв і патріотів за те, що вони бажають волі свому народови й борються за визволення рідних земель зпід польської окупації. Наші брати в ріднім краю боронять своїх прав, боронять свою землю потом, кровю й безперервною боротьбою. Вони в страшних щоденних умовах польського жорстокого терору та переслідувань, сміло й відважно, крок за кроком підточують польське панування на наших батьківських землях.

А чи ми звідси пособляємо їм в тяжкій боротьбі, чи ми виконуємо свої обовязки перед своїм рідним краєм та народом і приходимо завжди їм з відповідною моральною та матеріяльною допомою? Ось тепер, підчас ляцького суду у Львові, чи ми відповідно відгукнулися на нього в Америці, чи ми запротестували голосно проти страшного ляцького варварства й чи ми післали на УВО відповідну суму грошей, потрібну їй для провадження своєї праці в ріднім краю та оборони тих, кого судить польський окупаційний суд?

Чому ми, Українці, не навчимося в инших народів, хоч наприклад у Жидів, як боронити себе, як боронити свій нарід? Коли судили Шварцбарта в Парижі за вбивство бувшого голови української держави С. Петлюри, то всі Жиди стали в обороні свого Шварцбарта; але що робили тоді наші Українці? Чи ми боронили тоді імя свого народу, чи ми боронили честь убитого? Ні, мовчали та „чухали чуби". Большевики знущаються над нашим народом та їх аґенти тут вихвалюють московських окупантів України, а українські патріоти й українські маси мовчки кивають їм головами й не протестують, коли ті кричать, щоби ще більше Москва катувала наших братів.

А нуж, українська націоналістична еміґраціє, українські патріоти, просніться! Час уже давно вийти з пасивности, бо на кождому кроці треба давати відсіч усім ворогам нашого національного руху, нашої визвольної боротьби. Тепер особливо, коли у Львові засудили Ляхи на смерть та до тяжкої вязниці молодих героїв і борців нашого народу, членів УВО, треба, щоби ми виступили могутнім фронтом з протестами проти ляцьких знущань та прийшли на допомогу нашим братам морально та матеріяльно. Годі спати, бо лише той жиє, хто бореться; лише той, хто активний, вибивається наперед та здобуває ліпші позиції.

Допомагаймо більше орґанізовано та активно в боротьбі нашого народу за своє визволення, робім все так, щоби приспішити скорше ту годину, коли жовто-блакитний прапор української державности замає від Попраду аж по Кавказ.

Іван К. Лобух,
член 94 відділу У. Н. С.,
студент в Шикаґо.

Дітройт, Міш.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА

РОЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, повідомляє усіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в вівторок, 22 липня, в годині 7.30 вечером точно, в ґали де звичайно. Проситься усіх членів прийти і вирівнати свої залеглости, бо в противнім разі будуть суспендовані. Контр. комісія здасть звіт за пів року. Є много важних справ, котрі мусять бути полагоджені на сім мітінґу. Не явившийся член буде караний після ухвали, яка запала минувшого мітінґу. — Ів. Дорофей, предс.; Андрій Завадський, кас.; А. Іванів, секр.

В БЕЗКОНЕЧНІЙ ЧЕРЗІ.

УВО ПЕРЕД СУДОМ.

Дня 18. червня на внесок прокуратора трибунал зарядив на 3 години тайність і відкинув внесок д-ра Шухевича, щоби на салі залишити як мужів довіря оборони журналістів, посла Д. Палієва, Ол. Бабія, Шавяка та редакторів „Хвилі" й інших двох польських ґазет, тому сьогодня можемо подати звідомлення тільки з розправи 20. червня, а продовження зізнань ком. Івахова підчас тайної розправи не може бути опубліковане.

Розправа 20. червня почалась читанням виписків із книг „Академічного Дому" для вияснення питання, чи обв. Попадюк підчас вибуху бомб мешкав в „Академічнім Домі" і чи був у Львові.

Прочитано також документ, для ствердження факту, що обв. Кирилюк в р. 1928 був засуджений за участь у листопадових демонстраціях й обвинувачений в державній зраді, але був присудом лави присяглих звільнений.

Внески оборони.

Після цього д-р Старосольський ставить кілька внесків оборони: 1) покликати на свідків вязнів Адама Уздровського Ів. Савку та Осипа Беріня, на ствердження факту, що обв. Огородник, перебуваючи з ними в арешті показував їм на пятах сліди від побоїв та нарікав, що поліція биттям вимушувала зізнання; 2) покликати на свідків вязнів Давида Бавера й Олексу Солтиса на доказ, що обв. Махницького поліція завертала зі слідчого суду до поліційних арештів; 3) покликати на свідків Осипа Навроцького і Петра Постолюка на ствердження факту, що об. Клішівна, працюючи в „Червоній Калині" не могла належити до УВО, Яна Щирека і редактара Евгена Турбацького як свідка на доказ, що у Львові поліція має телефонічних підслухачів, тому УВО не могло послугуватись телефоном „Червоної Калини" для конспіратних цілей; 4) покликати на свідків посла Дмитра Паліїва та Івана Тиктора на ствердження факту, що „Новий Час" не є органом УВО, але приватною власністю кількох осіб; 5) дир. Миколу Заячківського та Альфреда Будзиновського на доказ, що „Сокіл" є політичною організацією і що тим самим зізнання комісаря Івахова минаються з правдою; 6) прочитати акти з процесу Атаманчука і Вербицького і ствердити, що присяга УВО має зовсім інший зміст, як це зізнавали функціонарі поліції в цьому процесі; 7) свідка Степана Цара на доказ, що Крушельницький не намовляв його палити ліса у Винниках; д-ра Остапа Приймy на доказ, що обв. Крушельницький, вернувши з Волині, був недужий і не міг виконати тих провин, у яких його обвинувачується; 8) покликати на свідків Марію Дудкевич та Ярослава Сіменовича на доказ, що поголоски про те, що покійного Величковського не отруїла УВО, але що причина його смерти не вияснена. При цій нагоді оборонець заявляє, що українське суспільство ніколи не моглоб одобрити скритовбійства при помочі отруї та що УВО ніколи трутиною не послугувалась; 9) внесено також покликати на свідків Василя Геника, на доказ, що обв. Колодзінський підчас вибуху не був у Львові, та Степана Вербицького, Михайла Семена, Івана Убацького, Дениса Гевка, Олексу Іваночка та ключника арештів Завішу; 10) пропонований обороною свідок д-р В. Щуровський, теольог Рудиньский, Ірини Дудкевич та проф. Антін Крушельницький малиб свідчити у справі обв. Тараса Крушельницького.

Д-р Шевчук поставив внесок покликати на свідка Любу Гаврищаківну у справі Попадюка та студ. Богдана Кравцева на доказ, що в „Акад. Домі" мешкають студенти ріжних політичних переконань, та що не всі вони є членами УВО, як це твердив агент Ковальчук.

Обор. д-р Ганкевич вносить покликати на свідків д-ра Костя Бірецького, адвоката в Городку Ягайл. та Оксану Білевську і д-ра Ст. Біляка та його жінку на доказ, що обв. Біда підчас вибуху бомб був занятий у канцелярії адвоката Бірецького в Городку; свідків В. Пойка, І. Телюха, Теофіля Хмелика, Яросл. Шевчука, Миколу Шевчука, Ірину Шевчук, Стефанію Антонік, М. Теслюка на доказ факту, що цілих 4 місяці перед вибухом бомб поліція слідила за обв. Бідою, знала кожний його крок, тому Біда не міг брати участи в підкладанні бомб на „Східних Торгах"; свідків Маврикія Штахеля на доказ, що обв. Кирилюка на поліції били: Теодора Пйотровського, Франца Сою, Яна Айхельберга, Казимира Махара, Петра Ковальчука на доказ, що вище названих підчас їх побуту в арештах била поліція в такий спосіб, як обвинувачених членів УВО. Оборонець д-р Ганкевич, мотивуючи свій внесок, говорить: Прошу не думати, що внесок оборони про допущення свідків на ствердження факту, що обвинувачених били, це демонстрація Українців проти польської поліції. Колиб такі факти стались і в українській державі і колиб українська поліція била вязнів, то ми вважалиб своїм обовязком вимагати від суду вглянути в цю оправу. Ми знаємо, що польській поліції далеко до англійської, але всеж знаємо, що биття вязнів у Польщі заборонено законами і колиб удалось доказати факт, биття вязнів, то з цього треба би витягнути відповідні консеквенції. Вияснення справи тортур на поліції лежить і в добре зрозумілім інтересі Польщі.

Далі д-р Ганкевич вносить покликати на свідків: б. маршала Войцеха Тромпчинського маршала сойму Гната Дашинського, Зиґмунта Жулавського, д-ра В. Загайкевича, віцемаршала М. Галущинського, для ствердження факту, що положення національних меншин у Польщі є тепер гірше, як за часів Австрії, що Українці позбавлені в Польщі мінімальних прав та що положення українського народу під Польщею від т. зв. „травневого перевороту" Пілсудського не тільки не поліпшилось, але погіршилось.

Оборона показує УВО в іншім зеркалі, як комісар Івахів.

Приступаючи до обговорення зізнань комісаря Івахова про УВО, д-р Лев Ганкевич в імени оборони заявляє: „Пан комісар Івахів говорив про УВО дуже основно, але не сказав найважнішого: Чому повстало УВО, які політичні причини покликали УВО до життя, бо в світі ніяке суспільне явище не повстає без причин. Колиб УВО не мало ніяких суспільних підстав та рації до істнування, то для боротьби з УВО не треба булоб поліції, тільки першого ліпшого члена УВО підчас якогонебудь виступу публика побилаб так, як на днях у Львові побито комуністичного посла Росяка, якого з поломаними ногами відвезено до лічниці.

Далі д-р Ганкевич протестує проти „подлих калюмній" агента Ковальчука на УВО. Оборонець твердить, що УВО не є ніякою організацією для тровлення людей в стилю Борджія, а твердження комісаря Івахова, що Коновалець бере від Німеччини 20,000 марок на свої цілі, є неправдиві.

Оборонець предкладає рахунок д-ра С. Федака в „Земельному Банку" і „Карпатії", при посередництві яких д-р Федак висилав від 1928 р. свойому зятеві Коновальцеві до Берліна 5,287 німецьких марок і 745 долярів, а крім того 753.56 німецьких марок. Рахунки цих банків доказують, що Коновалець живе в Берліні не на кошти Німців, а за свої гроші.

Оборонець просить допустити до розправи свідка Осипа Райнлендера на доказ, що 1927 року, коли він докоряв д-р Ст. Федакові, що його зять Коновалець за німецькі гроші купив в Берліні 10 камяниць, то д-р Федак предложив Райнлендерові рахунки висланих ним грошей для Коновальця із його фондів.

Оборонець твердить, що можна Полякам ненавидіти УВО, але ворога треба шанувати і тому не вільно представляти УВО як ватагу наємних ляндскнехтів, а її вождя як ватажка платних „ляндскнехтів".

Тут оборонець д-р Ганкевич поставив внесок, який для всіх присутніх був сензацією: Д-р Ганкевич просить покликати як свідків посла Тадеуша Голувка, Леона Василевського, та б. міністра Юзефського на ствердження факту, що УВО не бореться проти Польщі, як це твердив комісар Івахів, а що навпаки командант УВО Коновалець, вернувши з Америки, переговорював з Англією та Францією та приступає до утворення 4 українських леґіонів для боротьби проти большевицьких окупантів.

Таксамо пропонований обороною свідок Вол. Дорошенко міг би ствердити, що твердження комісаря, начебто українські націоналісти боролись тільки проти Польщі, є неправдиві, бо В. Дорошенко, як еміґрант, може доказати, що українські націоналісти 11 літ кріваво борються проти червоної Москви, а траґедія українського націоналізму під Крутами і Базарем та розстріли тисячів патріотів від Чуприники почавши, є доказом цеї боротьби.

Оборонець д-р Шевчук ставить внесок покликати на свідків Любу Корній, Олену Іваншишин, Івана Плахтину, В. Помірка, М. Дволіта, о. пралата Куницького і посла Ліщинського, Любу Гаврищак, та прочитати акти процесу проти Сайкевича, на доказ, що Сайкевич не міг втягнути Попадюка 1929 р. до УВО, бо сам перебуває від 1928 р. у вязниці, що очевидно є доказом, що обвинувачені при слідстві зізнавали самі на себе неправдиві факти, щоб уникнути побоїв.

Д-р Шухевич і д-р Старосольський долучились до внесків д-ра Ганкевича.

Після перерви прокуратор Ліпш спротивився всім внескам оборони, закидаючи їм безпідставність.

Після наради трибунал прихилився тільки до внеску оборони щодо допущення свідків Люби Витвицької, Олени Іваншишин і Корна.

Всі інші внески оборони відкинені.

Сьогоднішна розправа мала оживлений, погідний настрій, як жадна передтим. Ревеляції д-ра Ганкевича про 4 українські леґіони проти большевиків, внески в справі причин повстання УВО були на перервах дуже живо з гумором коментовані й обговорювані лавою присяглих, членами трибуналу і журналістами та публикою. ("Діло")

У місті серед юрби бачить перехожа пані, що якийсь хлопчик ревно плаче.

— Хлопчино, ти чого так плачеш? Ти певно загубився тут серед юрби?

— Я ні, — пхинькає хлопчик — лише моя мама!

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

